

Samenvatting

Bodemdaling wordt in Nederland een steeds groter probleem. Om dit te bestrijden zal het nodig zijn om het grondwaterpeil omhoog te brengen. Om te onderzoeken wat de mogelijkheden hiervan zijn zijn de Stichting BlauwZaam in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden bezig met een pilot drukdrainage. Het grondwaterpeil wordt hierbij omhoog gebracht om bodemdaling te bestrijden, de gevolgen hiervan te bestuderen en om te bepalen of deze methode effectief genoeg is om door te ontwikkelen. Het doel van dit onderzoek is om een advies te geven over hoe de agrariërs bij deze vernatting nog steeds kunnen beschikken over een verdienmodel met voldoende opbrengst en met inachtneming van duurzaamheid en natuurwaarden.

Het onderzoek is hoofdzakelijk gebaseerd op een literatuurstudie waarbij de oorzaken en gevolgen van verdroging zijn onderzocht op het gebied van natuurwaarden, het agrarische verdienmodel en de waterhuishouding. Hiernaast is er onderzoek gedaan naar de methode drukdrainage en deelnemende bedrijven van de pilot. Deze onderwerpen zijn vervolgens aangevuld via interviews met de deelnemers van de pilot en experts. Vervolgens is deze informatie geanalyseerd met een voor- en nadelen tabel, een SWOT-analyse met bijbehorende confrontatiematrix en een multi-criteria analyse.

De verdroging in het gebied is ontstaan door een langdurige systematische kunstmatige ontwatering ten behoeve van de landbouw. Door verdroging werd de bodem steviger en geschikt voor zwaar vee. Een tweede oorzaak is het versterkte broeikas-effect en de afname van de jaarlijkse neerslag. Deze verdroging kan ervoor zorgen dat de bodem voedselrijker wordt waardoor de biodiversiteit afneemt. Tevens zal er gebiedsvreemd water moet worden ingelaten om het water op peil te houden en dat de agrariërs meer zullen moeten irrigeren.

Een mogelijke oplossing om verdroging tegen te gaan is door drukdrainage toe te passen. Hierbij worden geperforeerde buizen ingegraven waardoor water wordt gepompt. Dit wordt momenteel in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden gedaan via een pilot bij drie verschillende boeren, elk met een verschillend bedrijf en een andere bodemopbouw.

De geplande vernatting zal aanzienlijke gevolgen met zich meebrengen. Afhankelijk van de mate van vernatting zal de draagkracht van de bodem afnemen waardoor de agrariërs productie kunnen verliezen. Bij een hoger grondwaterpeil zal het gebied een grote hoeveelheid waterbufferingscapaciteit verliezen. De vernatting kan bijdragen aan betere natuurwaarden, maar dit zal minimaal zijn als de landbouwmethodes onveranderd blijven.

Bij dit onderzoek waren er een aantal zaken die voor veranderingen zorgden. De voornaamste hiervan was Covid-19. Hierdoor was het niet mogelijk om op locatie te werken en werd het meeste werk thuis gedaan. Dit zorgde ervoor dat communicatie moeilijker was, hoewel dit zoveel mogelijk is geprobeerd op te lossen door gebruik te maken van digitale middelen zoals Microsoft-teams. Bovendien is dit onderzoek gebaseerd op een pilot die nog bezig is, waardoor data en informatie gebaseerd zijn op vergelijkingen met andere gebieden en voorspellingen van experts van bijvoorbeeld het waterschap.

Naar aanleiding van dit onderzoek kan men een aantal conclusies trekken. De belangrijkste hiervan gaat over mogelijk verdienmodellen van de agrariërs bij vernatting. Een verdienmodel dat passend is bij het doel van het tegengaan van bodemdaling is Valuta voor Veen. Hierbij worden koolstofcertificaten uitgegeven ter compensatie van voorkomen bodemdaling/veenverlies. Hiervoor

is wel de aanleg van bijvoorbeeld drukdrainage nodig, wat grote investeringen vereist, maar dit zal zich naar verwachting via de methode Valuta voor Veen in de meeste gevallen wel terugverdienen. Het agrarische verdienmodel kan bijvoorbeeld ook aangevuld worden met een boerderijwinkel, energieproductie of pacht voor tiny houses. Tevens bieden de verscheidene vormen van weidevogelbeheer en systemen als randbeheer mogelijkheden voor duurzaamheid en natuurkracht. Aan veel vormen van dit laatste zijn ook subsidies en vergoedingen verbonden.

Bij dit onderzoek zijn zaken naar boven gekomen die – hoewel hier niet onderzocht – erg interessant kunnen zijn voor de regio en Stichting BlauwZaam. Een eerste aanbeveling is om onderzoek te doen naar biologisch afbreekbare buizen. Momenteel zijn de kosten hiervan erg hoog. Er wordt dus aangeraden om te kijken hoeveel goedkoper deze zullen worden bij een hogere productie. Als alternatief kan er gezocht worden naar een goedkoper materiaal of andere productiemethode. Bovendien zijn de verwachte opbrengsten van Valuta voor Veen nog niet geheel bekend in veel scenario's. Wanneer deze bekend zijn, zal de financiering van deze methode mogelijk makkelijker worden.